

ALUMINIJ

Glasilno delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik,
Stane Tonejc, dipl. inž. —
odgovorni urednik, Filip Dolinar,
Stojan Kerbler, dipl. inž.,
Rožika Klančnik, Franc Klemenčič,
Anton Kozol, Franc Lah, Ivo Tušek,
Franc Vrlič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

Prvomajski motiv — (Foto: D. Škofič, Večer)

MAJ - SIMBOL MEDNARODNE ZMAGE PROLETARIATA

Mednarodni proletariat praznuje svoj dan — dan solidarnosti proletariata in njegovega razrednega boja, praznuje prvi maj — mednarodni praznik dela.

Ta praznik praznuje mednarodni proletariat že več kot osem desetletij ali natančneje, od leta 1886, kajti prav to leto je postalo krvavo na ulicah Chicaga, saj se je prav tega leta končala velika stavka delavcev s prelivanjem krvi. Takrat so delavci po ulicah Chicaga gromko vzklikali: »Tri osmice, trikrat osem!« Te osmice so bile namreč njihove tisočletne sanje, ki so jih končno morali uresničiti, zato je bil še močnejši glas več kot štirideset tisoč stavkajočih proletarcev. Odločno so zahtevali, da dobijo svoje pravice v obliki treh osmic, ki so zanje in za ves svetovni proletariat pomenile odločno zmago nad izkoriščanjem. »Osem ur dela! Osem ur počitka! Osem ur kulturnega izživljanja!« To so torej bile tiste tri osmice, to so bile zahteve tistega časa, ki niso bile niti malo neskomorne, to je bilo zares samo tisto ljudsko, s čimer bi delovni človek lahko potrdil svoj obstoj in svojo navzočnost. Chicago se torej ne pozablja. Proletariat še vedno nadaljuje njihovo začeto gibanje, kar nam dovolj zgovorno dokazujejo mnogi dogodki širom po svetu, ko mnogi stavkajo ter negotujejo in z vso odločnostjo zahtevajo svoje zatrte pravice, ki so jim jih odvzeli kapitalisti. Proletarci želijo revolucijo, ker se spominjajo na tiste krvave dni v Chicagu, a kri rodi spet kri! Tri leta pozneje — leta 1889 — so na ustanovnem kongresu druge internacionale v Parizu proletarci iz skoraj vse Evrope in Amerike sklenili: »Potrebno je, da se na odrejeni dan organizirajo velike manifestacije in da se ta dan sprejme kot dan mednarodnih manifestacij.« In res je bil leta 1890 prvič praznovan prvi maj v svetu kot dan mednarodne solidarnosti delavcev vsega sveta. Tako je bilo tudi v naši domovini, saj so socialistični agitatorji istega leta praznovali v Zagrebu ta dan z organiziranjem skromne skupščine. In tako je to praznovanje prvega maja raslo iz leta v leto in so ta dan praznovali leta 1893 kljub velikemu terorju policije tudi že v Beogradu, Šabcu, Požarevcu in Kragujevcu, samo leto dni pozneje pa se je proslava ob prazniku dela pretvorila v prave manifestacije še v Zagrebu, Varaždinu, Koprivnici in Osijeku in tako dala na znanje vsem takratnim vladajočim buržoaznim krogom, da jih bo delavska revolucija kmalu spodnesla z njihovih pozicij, ki so postajale vse šibkejšje. V letu 1928 je tovariš Tito izdal razglas kovinarskim delavcem Zagreba, v katerem jih poziva na odločen protest proti nezakonitosti in diktaturi ter izkoriščanju. In tako po vrsti iz leta v leto proletarci vseh dežel na svetu na svoj-

(Nadaljevanje na 7. strani)

27. APRIL

Letošnje leto je za naše narode jubilejno leto, saj prav letos praznujemo 25-letnico osvoboditve. Za nas Slovence pa bo to praznovanje še bolj svečano, ker bomo praznovali 27. april, dan Osvobodilne fronte — predhodnice današnje množične družbenopolitične organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Za praznik dela 1. maj in za 27. april — dan ustanovitve osvobodilne fronte čestitajo članom delovne skupnosti in njihovim svojcem

VODSTVO PODJETJA
SAMOUPRAVNI ORGANI
DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE
IN UREDNIŠTVO

Ob volitvah v nove samoupravne organe

Pri odločanju več resnosti!

Od volitev v nove samoupravne organe nas loči le še malo časa, zato menim, da je prav, če pogledamo nekoliko nazaj in naredimo kratek obračun dela samoupravnih organov, od delavskega sveta do svetov delovnih enot, ki so kljub nekaterim določenim uspehom vsekakor storili zdaleč premalo, da bi v celoti

upravičili svoj dosednji obstoj. Danes si povsem upam trditi, da sveti delovnih enot niso bili zreli, da bi bili kos svojim nalogam, saj se niso skušali dovolj usmeriti v tisto smer svojega delovanja, kjer je bilo zanje največ problemov. Res ni morda pravično, ko nenehno le kritiziramo njihovo delo in morda celo delo

vseh samoupravnih organov v našem kolektivu, toda žal drugače ne gre, saj upamo, da bomo le tako v prihodnje dosegli kaj boljšega v tej smeri. Upam, da smo v dosedanem času, odkar obstajajo sveti proizvajalcev DE, vsi lahko videli, da le-ti niso in niso bili kos svojim nalogam, za kar pa je mnogo krivde

tudi v delavskem svetu, ki jih ni in ni znal pravilno usmeriti. Videli smo namreč, da se je mnogokrat dogajalo to, da so sveti sprejeli povsem drugačne sklepe oziroma predloge za rešitev določenih problemov kot pa pozneje delavski svet, ki mnogokrat ni imel za potrebno niti to, da bi jim lepo sporočil z dopi-

som, zakaj ni mogel akceptirati njihovih predlogov in sklepov, kar je seveda samo hromilo že tako slabo delo teh svetov, ki so bili deležni tudi največjih kritik v kolektivu, čeprav sploh niso bili krivi. Seveda pa sedaj ni treba misliti, da je s tem prevaljena vsa krivda za slabo delo SPDE

(Nadaljevanje na 7. strani)

Zasedanja delavskega sveta

OBSEŽEN DNEVNI RED

20. redno zasedanje delavskega sveta je bilo 30. marca in se je nadaljevalo 1. aprila 1970. Prvi dan je delavski svet sprejel splošne akte in razpisal volitve ter razdelil dotacije, drugi dan pa je predvsem obravnaval obračun za prva dva meseca.

Spremembe in dopolnitve statuta

Delavski svet je sprejel spremembe in dopolnitve statuta. S temi spremembami je v našem statutu na novo urejena materija o volitvah organov upravljanja. Te spremembe je bilo potrebno sprejeti zaradi prenehanja veljavnosti nekaterih določil temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja. — O osnutku sprememb in dopolnitvah statuta so razpravljali vsi sveti delovnih enot, ki niso imeli nanje pripomb, zato jih je delavski svet sprejel v obliki, kot so bile izobešene.

Pravilnik o volitvah delavskega sveta in svetov delovnih enot

V celoti je prenehal veljati republiški zakon o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah. Volilni postopek za volitve delavskega sveta in drugih organov upravljanja ureja delovna organizacija s splošnim aktom. Pri tem morajo upoštevati še veljavna načela zveznega zakona o volitvah organov upravljanja. Naš delavski svet je sprejel pravilnik o volitvah delavskega sveta in svetov delovnih enot. S tem pravilnikom je podrobno obdelana volilna procedura.

Razpis volitev

Novi člani delavskega sveta in nove članke svetov delovnih enot bodo volili 28. aprila 1970.

Po volilnih enotah bodo izvolili: v DE glinice 11 članov v DS in 20-članski svet delovne enote, v DE energetike 4 člani v DS in 15-članski SDE, v DE aluminija 17 članov v DS in 30-članski SDE, v DE vzdrževalnih obratov 13 članov v DS in 30-članski SDE, v DE osrednjih služb 10 članov v DS in 20-članski SDE, v DE prometa 5 članov v DS in 15-članski SDE.

Volilne imenike bo pripravila naslednja komisija: Jože Brglez, predsednik, Pavla Elsner, članica, in Frančka Lesjak, članica.

Imenovana je naslednja volilna komisija: Marjan Trbovšek, dipl. jur., predsednik, Janko Babnik, dipl. jur., njegov namestnik, Katarina Perić in Angela Kampl, članici, Katarina Kmetec in Cilka Podbrennik, namestnici članic.

Zbore delavcev za predlaganje kandidatov skliče predsednik delavskega sveta po volilnih enotah.

Pravilnik o delitvi dohodka

Delavski svet je ob koncu februarja objavil osnutek pravilnika o delitvi dohodka. Pravilnik je bil natisnjen in dostavljen vsem članom delovne skupnosti. O njem so razpravljali tudi vsi sveti delovnih enot. Delavski svet ga je na tej seji sprejel, potem ko je obširno obravnaval vse pripombe.

Dotacije

Upravni odbor je pripravil predlog za razdelitev dotacij in ga dal svetom delovnih enot v obravnavo. Upravni odbor je razpravljati tudi o vseh spreminjavalnih predlogih, ki so jih dali sveti proizvajalcev delovnih enot. Pri tem je bilo ugotovljeno, da sveti delovnih enot niso imeli bistvenih spreminjavalnih predlogov.

Letos so najrazličnejši prosilci vložili prošnje za dotacije. Tudi zaproseni zneski so bili visoki. Logično je, da podjetje ne more financirati vseh potreb društev in organizacij, zato delavski svet ni ugodil vsem prošnjam, tistim organizacijam, ki jim je odobril dotacijo, pa ni odobril celotnega zaprosenega zneska. Največje dotacije so dobili: osnovna organizacija sindikata in godba (180.000 dinarjev), krajevna skupnost Kidričevo (150.000 din), TVD Partizan Kidričevo (za redno dejavnost 100.000 din in za izgradnjo dvostranskega avtomatskega kegljišča 100.000 din) ter NK Aluminij Kidričevo (110.000 din). Za izgradnjo peš poti od tovarne do naselja Kidričevo je delavski svet rezerviral 140.000 din. Skupni znesek sredstev za dotacije je 1.055.000 din. Delavski svet je posameznim društvom odredil tudi, v kakšne namene lahko uporabijo sredstva iz dotacije.

Odhajanje na krvodajalske akcije

Člani delovne skupnosti se bodo lahko v prihodnje udeleževali krvodajalskih akcij v naslednjih pogojih:

— Organizator krvodajalske akcije mora najmanj tri dni pred dnevom odvzema krvi dostaviti spisek prijavljenih kandidatov vodji delovne enote. Vodja delovne enote skupaj z vodji organizacijskih enot in služb odobri, kateri člani delovne skupnosti lahko gredo na odzvem krvi.

— Članom delovne skupnosti, ki jim je odobrena udeležba na krvodajalski akciji, je dolžan vodja delovne enote to sporočiti najmanj en dan pred odvzemanjem krvi. Članu delovne skupnosti na dan odvzema krvi ni potrebno priti na delo. Osebnih dohodkov za izgubljen delovni čas bremenijo podjetje.

— Člani delovne skupnosti, ki so poklicani v bolnišnico zaradi nujnega odvzema krvi, imajo na dan odvzema krvi prost dan. Osebnih dohodkov za izgubljen delovni čas bremenijo podjetje.

Prispevek v sklade za štipendiranje

Tudi v letošnjem letu je delavski svet namenil za štipendiranje 40.000 din. V sklad za štipendiranje pri skupščini občine Ptuj bomo vložili 20.000 din, ki jih ta lahko podeli štipendistom za študij na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in za študij na tehničnih fakultetah; skladu za štipendiranje Boris Kraigher pa pri univerzi v Lju-

bljani je delavski svet prav tako namenil 20.000 din, ki jih naj uporabi za štipendiranje študentov iz podravske regije.

Počitniška praksa

Delavski svet je odobril za 1970. leto 50 mest za praktikanke, ki bodo opravljali počitniško prakso v našem podjetju v mesecu juliju in avgustu. Nagrade bodo praktikanti dobivali v naslednjih zneskih: III. in IV. letnik srednje in visoke šole 400 din, I. in II. letnik srednje, višje in visoke šole 350 din, dijaki administrativne šole 300 din. Praktikanti bodo dobili v času počitniške prakse tudi brezplačno blok za malice, ki jim ga bo podjetje kupilo v tovarniškem bifeju.

Na tej seji je delavski svet odobril odpis osnovnih sredstev, ki jih je komisija pregledala in ugotovila njihovo neuporabnost, ter plačilo dveh računov za najemnino in kurjavo praznih stanovanj.

Obračun dohodka in osebnih dohodkov

Delavski svet je vzel na znanje obračun dohodka za mesec februar 1970. Iz tega obračuna izhaja, da smo v prvih dveh mesecih poslovali po predvidenem programu. Iz tega obračuna nadalje izhaja, da je vrednost točke za mesec januar in februar obračunati v višini 1,24 S din. Glede na tako določitev vrednosti točke po obračunu za mesec februar in v zvezi s sklepom delavskega sveta, da se obračuna dohodek po stanju na dan 28. februarja 1970, je šteti, da je ta obračun periodični obračun. Iz določil sprejetega pravilnika o delitvi dohodka izhaja, da bo na osnovi takšnih rezultatov vrednost točke za obračun akontacije osebnih dohodkov za mesec marec obračunana z 1,20 S din, dokončni obračun osebnih dohodkov za mesec marec pa bo izvršen po periodičnem obračunu za I. četrtletje.

Po določbah novega pravilnika o delitvi dohodka bomo v prihodnje opravili podoben obračun za vsako trimesečje.

Zaključni račun počitniškega doma

Delavski svet je potrdil zaključni račun počitniškega doma in odobril kritje izgube v breme sklada skupne porabe v znesku 105.221 din. Iz analize zgube izhaja, da je zraven planirane izgube nastala še nepredvidena izguba zaradi odpisa drobnega inventarja, plačila najemnin oziroma zakupnin, investicijskega vzdrževanja, amortizacije, zavarovalnih premij in bančne provizije, kar vse skupaj znaša 437.600 din.

Stanovanja

Delavski svet je odobril prenos pravice do razpolaganja s štirisobnim stanovanjem v Ptuj, Ljutomerska cesta 22, ki ga uporablja Ivan Meško, na viso-

ko ekonomsko komercialno šolo Maribor. Ta šola pa bo prenesla trajno pravico do razpolaganja našemu podjetju za enoinpol-sobno stanovanje v Ptuj, Ciril-Metodov drevored 56, in za eno dvosobno stanovanje, ki ga bo kupila v Ptuj. O tem bo vodstvo podjetja sklenilo ustrezne pogodbe.

Delavski svet je dodelil Jožetu Bregarju, metalurškemu tehniku v livarni, dvosobno stanovanje v adaptiranem južnem delu samskega doma.

Ukinitev delovnih mest

Samski dom bo v letošnjem letu v celoti predelan v družinska stanovanja. Zaradi tega je svet delovne enote osrednjih služb po predpisanem postopku ukinil vsa delovna mesta, ki so bila v samskem domu (upravni-samskega doma, hišnika in kurjača, sobarice in perice — skupna zasedba na teh delovnih mestih je osem ljudi). — Delavski svet je k temu sklepu dal po določilih statuta potrebno soglasje, delovna mesta bodo pa ukinjena postopoma. Delavski svet je tudi menil, da je delavce s teh delovnih mest razporediti v naše podjetje ali jih pa upokojiti, če izpolnjujejo pogoje.

Letno poročilo službe varnosti pri delu

Služba varnosti pri delu je dala letno poročilo. To poročilo je obravnavala komisija za varstvo pri delu, ki ugotavlja, da je število nezgod v preteklem letu upadlo, da je pri več kot

Program ukrepov za izvajanje varstva ljudi pri delu

Delavski svet je sprejel program ukrepov za izvajanje varstva ljudi pri delu za leto 1970. Program dela za leto 1970 je izdelan po veljavnih določilih splošnih aktov in zakonitih predpisov. Stroški za izvedbo tega programa bodo znašali 1.201.825 din.

Alkotest

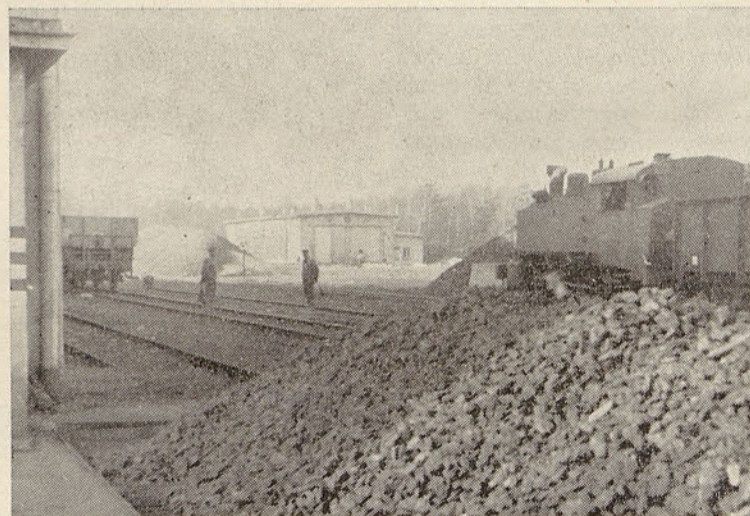
Delavski svet je sklenil, da bomo v našem podjetju uvedli alkotest. Alkotest bo izveden pri vsakem članu delovne skupnosti, ko bo podan sum, da je vinjen. O tem, kako se bo izvajal alkotest, bo izdelan splošni akt.

Fluorografiranje

V ptujski občini bo v letošnjem letu izvedeno fluorografiranje vseh občanov, starih nad 24 let. Skupščina občine je predlagala, da bi izvedli fluorografiranje za člane naše delovne skupnosti v našem podjetju. Delavski svet se je s tem strinjal in odobril tudi del stroškov — 2 din za vsako fluorografirano osebo, ki bremenijo sklad skupne porabe.

Nabava osnovnih sredstev

Na predlog kapitalne izgradnje je odobrena nabava transportnega traku (14.000 din), za vzdrževalne obrate en aparat schelltest (23.300 din), dodatna

Premog

polovici nezgodah vzrok osebni faktor, da se ponesreči največ polkvalificiranih delavcev ter da je bilo cepljenje proti gripi uspešno. Zaradi tega bi bilo potrebno posvetiti večjo skrb varstveni vzgoji polkvalificiranih delavcev, vodje delovnih enot pa bi morali povečati skrb za delovno okolje, predvsem za delovne poti in prehode. Delavski svet je to poročilo sprejel skupaj s pripombami komisije za varstvo pri delu.

sredstva za gradnjo mostnega žerjava po predlogu DE prometa (96.000 din) in dodatna sredstva za nabavo plato vozička po predlogu DE aluminija (3700 din).

Ponovni sprejem

Delavski svet je dal soglasje k ponovnemu sprejemu Ivana Plajnska, kvalificiranega elektromehnika. Komisija za spre-

(Nadaljevanje na 8. strani)

KAJ VEMO O KRVODAJALSTVU

Marsikateri med nami iz več razlogov nima pravilnega odnosa do ene od najbolj humanih akcij — krvodajalstva. Ti razlogi so v glavnem subjektivni in potekajo iz nezadostne obveščeniosti o načinu in namenu prostovoljnega odvzema krvi. Pred kratkim sem slišal pripombo, ko sem poskusil k akciji privabiti novega člana, da krvi ne bo dal, ker jo pri transfuziji bolnik mora plačati, čeprav krvodajalec za svojo kri ne dobi nič. To in pa strah pred odvzemom krvi so največji razlogi, da smo krvodajalci še vedno maloštevilni.

Poskusil bom, vsaj splošno, pojasniti nekaj reči v zvezi s krvodajalstvom, kar bo morda v naše vrste privedlo nekaj novih članov.

Kot prvo bi rad pojasnil nekaj v zvezi s »plačevanjem« transfuzije. Iz uradnih virov — bolnišnice Jožeta Potrča in transfuzijske postaje v Ptuj — sem dobil pojasnilo, ki ga prenašam.

V bolnišnici se plačuje samo oskrbni dan, ne glede na druge storitve in usluge, ki jih je bolnik deležen pri zdravljenju. Vsota, ki jo plačuje kmet za oskrbni dan, ostane nespremenjena, ne glede na to, ali je bolnik zdravljen brez transfuzije ali je pri zdravljenju uporabljen en, dva ali več litrov krvi. Bila sta dva primera v Sloveniji, da sta dve občini zaračunavali stroške krvi, vendar je posredoval republiški odbor za zdravstvo in s to prakso je prekinjeno.

Potek odvzema krvi je hiter, enostaven in skoraj brez bolečin. Seveda se krvodajalec pri prvem odvzemu počuti bolj nerodno, toda pozneje se vse spremeni in poteka zanj skoraj neopazno. Predpriprava za odvzem krvi poteka zelo hitro, toda natančno. Prisotna zdravnica opravi splošni fizični pregled kandidata za odvzem krvi, poslušala delovanje srca, izmeri krvni pritisk in obvezno vprašuje o možni bolezni. Kandidati, ki so bili pred kratkim operirani, ki so preboleli zlatenico ali kakšno spolno bolezen, enako kot nosečnice in žene, ki so pred enim letom rodile, ne morejo dati krvi.

Po tem pregledu odide kandidat v laboratorij, kjer mu ugotovijo krvno skupino, hemoglobin in RH faktor. Sele po teh izvidih določi zdravnica, ali je kandidat sposoben za odvzem krvi, ter določi dozo.

Nato odide krvodajalec v prostor za odvzem krvi. Majhen vbodljaj z iglo v napeto žilo — in tekočina, ki pomeni življenje, začenja svojo pot.

Sveža kri se lahko ohrani le 10 dni v posebnem hladilniku na temperaturi +4° C. Ko ta čas poteče, se mora kri predelati v krvno plazmo ter shraniti v posebnih prostorih. Vsa kri, ki jo

dajejo krvodajalci na območju transfuzijske postaje Ptuj, ostane le v tej postaji in je ne odpošiljajo nikamor, razen krvi, ki se med odvzemom strdi, in krvi bolnih krvodajalcev, ki jo pošiljajo na predelavo v Beograd.

Sistem za odvzem krvi, steklenica, shranjevanje in predelava krvi ter plača osebja znašajo približno 24.000 starih dinarjev;

to so obenem režijski stroški za pridobivanje enega litra krvi. To je še en dokaz, da bolniki ne plačujejo izvršene transfuzije, ker bi v nasprotnem primeru pri večjih transfuzijah (4—5 litrov krvi) bolniku bilo nemogoče plačati takšnega zneska. V naši tovarni je nekaj krvodajalcev, ki jem delavcev DE vzdrževalnih (Nadaljevanje na 8. strani)

OBVESTILO

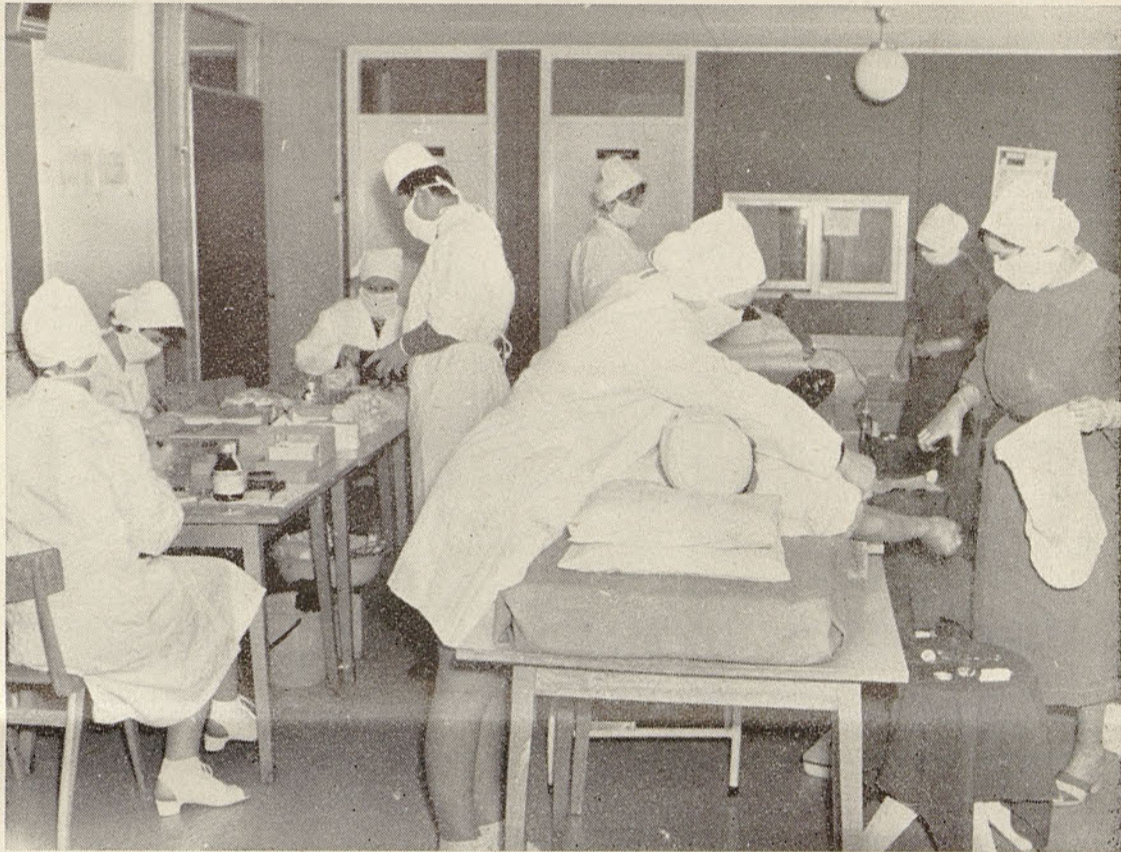
Aktiv krvodajalcev TGA obveščajo vse krvodajalce, ki se udeležujejo odvzemov krvi v zdravstvenem domu Kidričevo in ki so do 30. marca 1970 darovali kri že petkrat ali več in še niso dobili srebrne ali zlate značke, naj se zgledajo pri svojih članih aktivna, ki so po obratih:

stroj. vzdrž. glin.: Franc Majhen, stroj. vzdrž. alum.: Jože Murata, uprava: Marija Novak, gradbeno vzdrž.: Alojz Menoni, livarna: Anton Frleš, promet: Jože Kmetec,

za vse ostale obrate: Jože Kukovec — avtomacija.

Obenem obveščamo vse članke kolektiva, da se za odvzem prijavi najkasneje štiri dni pred odvzemom, ki pa bo pravočasno objavljen. Odvzemi bodo ob 7. uri zjutraj. Udeležencem odvzema se ta dan ni treba vrniti na delo, morajo pa imeti potrjeno o odvzemu krvi, ki ga tam dobe. Pripominjam pa, da se morajo delavci, katerim iz kakršnegakoli vzroka krvi ne bodo odvzeli, vrniti na delo.

Jože Kukovec

Krvodajalci — (Foto: D. Škofič, Večer)

KRI HUMANIH LJUDI JE BILA ODLOČILNEGA POMENA

V bolnišnico je prišla že drugič roditi. Doma je imela sina. Želela si je hčerko. Porod je bil mimo in rodila se je deklica, toda mati ni bila popolnoma srečna. Novorojenček ni bil normalen. Faktor krvi porodnice je bil RH negativen. Novorojenček je dobil močno zlatenico, hude možganske poškodbe in ostal revček za vse življenje. Takemu otroku po domače rečemo bebček. Ta, danes že 16-letna deklica je podobna bolj živali kot človeku. Ne govori, brez občutkov je, uporablja le neke živalske glasove, trga obleko s sebe in posteljno perilo. Materialni izdatki, ki jih imajo starši zaradi takšnega otroka, so ogromni, da ne govorimo o duševnem trpljenju matere in očeta, ki neizmerno ljubitava svojega nesrečnega otroka.

Štiri leta po rojstvu te nesrečne deklice se je njena mati še enkrat znašla na gi-

nekološkem oddelku ptujske bolnišnice.

Ali bo še nerojeni otrok normalen? Kaj bo z novorojenčkom? To so bila vprašanja, ki so morila nesrečno ženo, in ne samo nje!

Toda sreča je le potrkala na vrata te nesrečne družine. Rodila se je deklica. Danes je stara 12 let. Vesela je, razigrana, hodi v šolo, skratka — je normalen in zdrav otrok. Njeni materi je lažje prenesti hudo usodo zaradi nesreče prve hčerke, saj ji je druga v tolažbo...

Že zgodaj zjutraj se je razvedelo za hudo nesrečo na nezavarovanem železniškem prelazu pri Dornavi. Človeška solidarnost, velika požrtvovalnost in hitri kirurški posegi so reševali življenja ponesrečenih učencev. Bolnišnica v Ptuj je bila skorajda premajhna za hude bolnike.

Tragedija je terjala šest mladih življenj in smrt je

hotela nove žrtve. Ljudje, ki so v teh trenutkih, takoj pri nesreči in pri prihodu v bolnišnico, bili prisotni, so mislili na najhujše — še nekaj mladih življenj se bo utrnilo, še nekaj mladih src bo prenehalo utripati. Toda iz dneva v dan so prihajale novice — ohrabrujoče novice. Ne dolgo po nesreči je tudi zadnji bolnik zapustil bolnišnico — živ in poln želje, da bi dohitel zamujeno v šoli, v igri s tovariši...

To sta dve resnični zgodbi, od katerih eno gotovo vsi dobro poznamo. Morda bo kdo vprašal, zakaj o teh tako znanih rečeh pišem ponovno, morda z manj občutka in ne tako slikovito, kot so pred mano pisali drugi. Moja želja ni, da bi napisal nekaj, kar vsi dobro poznamo; jaz želim pisati o ljudeh in dogodkih, ki so ostali v ozadju, čeprav zaslužijo, da jih omenimo.

Pri rojstvu druge deklice

iz moje prve zgodbe so zdravniki vedeli o nosečnici vse. Negativni RH faktor je visel kot meč usode nad življenjem otroka, ki še ni zagledal sveta.

Takoj po rojstvu, po nekajurnih analizah, so novorojenčku zamenjali celotno kri. Za poseg je bil potreben en liter popolnoma sveže krvi, ki naj bi rešil deklico usode, katera je prizadela njeno sestro. Po zamenjavi krvi so zdravniki še eno leto spremljali otrokov razvoj in si potem srečno oddahnilo. Deklica je bila popolnoma normalen otrok. Shodila je, pravilno uporabljala vsak del telesa — na velikem veselju svojih staršev.

Tudi v tragični nesreči pri Dornavi bi bili zdravniki skoraj brez moči, če v transfuzijski postaji ne bi bilo dovolj sveže krvi. Tako pa je sveža kri, kri prostovoljnih krvodajalcev, začela krožiti po mladih telesih ponesrečenih otrok in jih krepiti v boju za življenje in zdravje.

Zdravniki so bili zelo veseli zaradi novih zmag me-

dicine in njih samih, toda nič manj niso bili zadovoljni ljudje, katerih kri je obudila novo življenje in premagala zahrbtno bolezen.

Prav prijeten, čudovit je bil občutek, ki ga je v ljudeh zbudilo spoznanje, da je njihova humanost rešila človeško življenje, da je njihova kri preprečila novo družinsko tragedijo.

Največja zahvala tem ljudem je srečno in veselo življenje deklice ter nadaljevanje življenjske poti nesrečnih šolarjev, ko je že preti nevarnost, da jim jo bo pretrgala smrt na nezavarovanem železniškem prehodu.

Ta zapis naj bi bil poziv za vaše sodelovanje in popolno razumevanje ene izmed najbolj humanih akcij. Morda bo prav vaša kri, bodoči krvodajalci, rešila življenje — matere, otroka, očeta, znanca in prijatelja. Zgodi se lahko tudi to, da jo boste sami potrebovali in morda šele tedaj spoznali pomembnost krvodajalske akcije.

Vojo Veličković

NESREČE PRI DELU

Nesreče s telesnimi poškodbami ali brez njih in zdravstvene okvare v zvezi z delom so se pojavljale v večjem številu vzporedno z razvojem industrije kot njen nezaželen, postranski proizvod in še danes pomenijo hud problem v vseh industrijsko razvitih državah.

Posledice nesreč s telesnimi poškodbami in zdravstvenimi okvarami so najhujše za poškodovanca in njegovo družino. Zato je skrb za varstvo pri delu utemeljena predvsem z željo zavarovati delavca pred poškodbami in obolenji v zvezi z delom in mu omogočiti varno delo.

Nesreče pri delu pa povzročajo tudi ogromno gospodarsko škodo delovnim organizacijam in celotni družbi. Tako kot telesne poškodbe delavcev je tudi te gospodarske posledice nesreč pri delu moč zmanjšati samo z zboljšanjem varstva pri delu, vendar se mnoge delovne organizacije ne zavedajo gospodarske škode, ki jim jo povzročajo nesreče pri delu, in zato tudi močno zanemarjajo skrb za varstvo pri delu.

Vsaka nesreča moti normalen potek dela. Pri nesreči poškodovani delavec preneha z delom, bodisi samo toliko, da dobi prvo pomoč, ali pa izostane z dela za dalj časa, včasih tudi za vedno. Pogostokrat postane invalid s trajno zmanjšano delovno sposobnostjo.

Vsaka od omenjenih posledic nesreče pri delu povzroča motnjo v delovnem procesu, ki traja tako dolgo, dokler poškodovanega ne nadomesti drug delavec. Ves ta čas pa je za proizvodnjo izgubljen.

Poleg te izgube pri proizvodnji imata delovna organizacija in družba tudi učinkovite denarne izdatke za zdravljenje, invalidske pokojnine, rehabilitacijo ipd.

Pogostokrat povzročajo nesreče pri delu poleg telesnih poškodb tudi materialno škodo na delovnih pripravah in napravah, opremi in materialu. Poleg stroškov, ki jih povzročajo popravila ali nove nabave, preneha tudi proizvodnja, vse dokler popravila trajajo oziroma dokler si podjetje ne oskrbi novih delovnih priprav in naprav ter materialov.

Stroški zaradi nesreč pri delu niso vedno in povsod posebej zabeleženi v knjigovodstvih delovnih organizacij, izgube proizvodnje zaradi nesreč pri delu pa največkrat sploh ne, zato podjetja težko ugotovijo celotno dejansko škodo, ki jim jo povzročajo nesreče pri delu.

Problem nesreč pri delu in hudih posledic telesnih poškodb in materialne škode je pri nas še vedno zelo pereč.

Za učinkovitejšo preprečevanje nesreč pri delu je potrebna boljše organizacija varstva pri delu in poglobljeno strokovno znanje tistih, ki v delovnih organizacijah opravljajo naloge varstva pri delu.

Razvoj znanosti in tehnike zahteva danes, da se tudi varnost pri delu postavi na znanstveno podlago, kajti zgolj praktičističen način boja proti nesrečam danes ni dovolj učinkovit.

Osnovno načelo preventive je spoznanje, da ima vsaka nesreča svoje vzroke. Če odkrijemo njene prave vzroke, lahko iz njih izluščimo ustrezne ukrepe, s katerimi bomo preprečili ponovitev podobnih nesreč. Seveda moramo ukrepe dejansko tudi izvesti.

Najprej si moramo biti na jasnem, kaj je nesreča pri delu. O tem obstajajo zelo različna tolmačenja. Večina nesreč je prirojena potrebam socialnega zavarovanja, ki ocenjuje nesreče po resnosti telesne poškodbe, ki jo je nesreča povzročila.

Z vidika varnosti pri delu pojmujejo nesrečo pri delu kot

nepričakovano in nezaželeno motnjo v normalnem poteku dela, ki je v neposredni zvezi z organizacijo obrata in ki jo praviloma povzroča skupno delovne faktorjev tehnične, zdravstvene, duševne in socialne narave, kar ima lahko posledico tudi telesno poškodbo.

Po zakonu o invalidskem zavarovanju velja za nesrečo pri delu vsaka poškodba zavarovanca, ki je posledica neposrednega in kratkotrajnega mehničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, kakor tudi poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali kakšne druge nenadne spremembe fiziološkega stanja organizma, če je taka poškodba v vzročni zvezi z opravljanjem dela na določenem de-

— poškodba, povzročena na način iz prejšnjega odstavka, ki zadene zavarovanca oziroma delovnega invalida pri praktičnih delih ali vajah med medicinsko ali poklicno rehabilitacijo;

— obolenje zavarovanca, ki je neposredna in izključna posledica kakšnega nesrečnega naključja ali višje sile med delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima oboleli svojstvo zavarovanca po določenem zakonu.

Za nesrečo pri delu imamo tudi poškodbo, ki jo pretrpi zavarovanec:

— na redni poti od stanovanja do delovnega mesta oziroma kraja in nazaj, na poti, da nastopi delo, ki mu je preskrbljeno, oziroma delo, na podlagi katerega je zavarovan;

svojimi predpisi predpiše zvezni izvršni svet.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi:

— poškodba, ki jo pretrpi vajenec, učenec strokovne šole s praktičnim poukom, študent ali učenec med počitniško prakso ali oseba na prostovoljni praksi, ki ne dobiva plače (volonter);

— poškodba, ki jo pretrpi delovni invalid, ki je kot invalidski upokojenec v stalnem delovnem razmerju in dela primerno preostali delovni zmožnosti.

Glede na poškodbe, ki jih povzročajo nesreče pri delu, navaja »navodilo o prijavljanju in evidenci nesreč pri delu« samo dve definiciji:

To pomeni, da za nesreče pri delu, zaradi katerih je zavarovanec postal nezmožen za delo manj kot en dan, ni treba pošiljati prijavi zavodom za socialno zavarovanje.

Navodilo pa definira tudi smrtno nesrečo:

»Poškodba se šteje za smrtno le tedaj, če je ponesrečenec izgubil življenje na kraju nesreče ali umrl na poti v zdravstveni zavod.«

Niti omenjeno navodilo niti pravilnik o vodenju evidenc na področju dela ne definirata hude in lahke poškodbe.

Definiciji hude in lahke poškodbe navaja kazenski zakon, vendar ne v zvezi z delom, temveč z nasilnimi dejanji.

Za preučevanje varnosti pri delu so pomembne prav vse nesreče; tiste s smrtnim izidom prav tako kot mikro poškodbe ter tiste, ki ne povzročajo sploh nobene telesne poškodbe. Z isto skrbjo moramo raziskati ene in druge. Če bi se omejili samo na raziskavo nesreč, ki jih moramo obvezno prijaviti, bi zajeli le majhen odstotek vseh nesreč pri delu in bi bili sklepi iz tako majhnega števila nesreč nezanesljivi. Zato moramo raziskati tudi nesreče pri delu, ki zahtevajo samo prvo pomoč in ne povzročajo nobenega izostanka z dela. Prav tako moramo preučiti tudi nesreče, ki ne povzročajo nobene telesne poškodbe. Dognati njihove vzroke je dosti koristnejše kakor raziskovati vzroke nesreč potem, ko so že povzročile bolj ali manj resne telesne poškodbe.

Pomen vsake nesreče je v njeni potencialni možnosti, da povzroči poškodbo, ne pa v dejstvu, da je dejansko povzročena ali ne. Nesreče lahko samo kontroliramo, medtem ko je resnost poškodbe odvisna od zelo nezanesljivih faktorjev.

Nesreča in poškodba torej ni eno in isto. Za preučevanje varnosti pri delu je pomembna vsaka nesreča, medtem ko poškodba kot posledica nesreče zanima v prvi vrsti zdravnika specialista medicine dela, organe inšpekcije dela in sodne organe.

iH

Dodajanje glinice

lovnem mestu ali z delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima poškodovani svojstvo zavarovanca po določenem zakonu.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi:

— na poti, ukazani za izvrševanje službenih nalog;

— v zvezi s pravico do zdravstvenega varstva, do rehabilitacije ali do zaposlitve po tem zakonu — v primerih, ki jih s

»Prijavo o nesreči pri delu je treba poslati za vsakega zavarovanca, ki je postal zaradi nesreče pri delu en dan ali več nezmožen za delo ali pa je zaradi nje umrl.«

VIBRACIJSKE BOLEZNI

S hitrim razvojem industrializacije so se porajale tudi nove škodljivosti, ki so povzročale razne profesionalne bolezni. Ena od takih škodljivosti je vibracija, ki povzroča vibracijsko bolezen. O tej bolezni v študijskih letih pred drugo svetovno vojno skorajda nismo slišali, ker o njej v širšem in znanstvenem dognanem pomenu v medicinski literaturi nismo zasledili skoraj ničesar. Z vse večjim uvajanjem mehanizacije v proizvodni proces pa se je v patologiji zaposlenih delavcev pojavil novi problem za zdravstvo, to je vibracijska bolezen. Razvoj medicinske znanosti in v poslednjem času medicine dela sta kmalu terjala, da se spopri- mejo s to boleznijo, ki je pomembna predvsem s stališča zaščite glede na pojav invalidnosti kot posledico tega obolenja.

Osnovni vzrok vibracijske bolezni je vibracija ali tresenje. Ne mislim govoriti o različni vibraciji in tresenju, ker nastopata v praksi kot en vzrok vibracijske bolezni. Pri- pomniti pa moram, da vplivajo na

vibracijsko bolezen še mraz in statično delo oziroma nefiziološka drža pri delu. Bolezenska slika vibracijske bolezni običajno nastopa v treh oblikah:

a) poškodba mišičevja in njihovih vezi,

b) okvare živcev gornjih okončin,

c) okvare kosti in sklepov gornjih okončin.

Treslaji (vibracije), ki se prenašajo prek orodja neposredno ali posredno prek trdih materialov, npr. tlaka, kvarno vplivajo na telo. Prav zaradi tega v zadnjem času vedno bolj težimo za zmanjšanjem vibracij. V ta namen se poslužujejo zdravstvenih in tehničnih ukrepov.

● Zdravstveni ukrep

Za preprečevanje poklicnih bolezni in okvar v zdravstvenem ukrepu so prvi zdravstveni pregledi delavcev ob sprejemu v podjetje na delo, kot so npr. na mehaniziranih orodjih na stisnjen zrak za se-

kanje, pnanje, vrtnanje, žaganje, zakovinčenje kakor tudi dela z motornimi žagami, z mešalci itd. Namen zdravniškega pregleda delavca pred nastopom dela s tovrstnim orodjem je, da morajo biti izvedene temeljite analize zdravstvenega stanja delavca ter njegova splošna in poklicna delazmožnost za to delo. Pri tem delu je treba upoštevati, da s takimi mehaniziranimi orodji ne smejo delati osebe, ki bole- hajo za kronično boleznijo srca ali ožilja (starostnost srca, arterio- skleroza — poapnelost žil), z zvi- šanim krvnim pritiskom, osebe, ki imajo bolezni ali okvare kosti, sklepov, kit, mišic in živcev, ali osebe, ki imajo okvare vratnega dela hrbtenice, prav tako tudi ne mladoletniki in osebe, ki so pre- stale ozeblene ali opekline rok ali ki so že dalj časa delale pod vplivom hujšega mraza ali toplote.

Periodični (občasni, letno enkratni) pregled delavcev je namenjen zgodnjemu odkrivanju sprememb, ki lahko nastajajo kot posledica dela s tovrstnimi orodji.

● Tehnični ukrep

— Če je le mogoče, je zamenjati orodje oziroma strojno napravo, ki povzroča treslajje z orodjem, ki je ne povzroča.

— Kadar se uporablja mehanizirano orodje, ki povzroča treslajje, je obvezno uporabljati zaščitne usnjene oziroma polusnjene rokavice, za zapestje pa uporabljati usnjene zapestne pasnice.

Podplati obuval naj bodo iz profilirane gume.

— Tresoče se dele orodja je treba preobleči z gumijastimi trakovi oziroma z materialom, ki slabo prenaša treslajje.

— Prav tako je priporočljivo, da se pri delu s tovrstnimi strojnimi napravami večkrat zamenjajo delavci in da imajo ti v času svojega dela večkrat krajše odmore, npr. na 30 minut dela 5 do 10 minut odmora.

-k

Varstvo zraka pred onesnaženjem

Onesnaženje zraka zadeva danes vsa področja človeka in njegove okolice.

Četudi je to spoznanje v splošnem prodrlo, je še daleč od prepričanja, da je potrebno kaj ukreniti proti okuženju zraka, do uresničenja končnega cilja »varstvo zraka pred onesnaženjem«.

V velemestih in srednje velikih mestih pridobivajo emisije iz prometa stalno naraščajoči pomen. To je tem slabše, ker obstaja do sedaj le malo tehnično in gospodarsko uporabnih postopkov, ob katerih bi postali neškodljivi zgorevalni produkti motornih vozil, predvsem bencinskega motorja.

Industriji je deloma uspelo ob uporabi znatnih finančnih sredstev v precejšnji meri očistiti izpušne pline svojih obratov.

Zadovoljivo odstranjevanje žveplovega dioksida pa slej ko prej z gospodarskimi sredstvi še ni možno.

V stanovanjskih področjih brez omembe vredne industrije in z neznatnim prometom zaozračena ta dva izvora onesnaženja zraka z izmečki kurišč gospodinjstev in male obrti.

Snovi, ki onesnažijo zrak (imenovane tudi tujki v zraku oziroma polutant zraka), so tiste, ki pridejo po tehničnih postopkih v atmosfero in ki spremenijo naravni sestav čistega zraka.

Izstop tujkov v atmosfero imenujemo »emisijo«, njihovo vpadanje pa »imisijo«.

Tujki v zraku so lahko trdni, tekoči ali plinasti.

Trdni tujki v zraku so prašni delci, ki jih nosijo v atmosfero izpušni plini, ali pa izvirajo iz erozije. Imenujemo jih tudi leteči prah.

Tekoča onesnaženja zraka sestavljajo pri drobnih razpršitvi aerosoli.

Plinasta onesnaženja zraka obstajajo iz organskih in anorganskih elementov oziroma spojin, kot npr. iz žveplovih oksidov (SO_2 in SO_3) in ogljikovega oksida (CO).

Danes ni več dvoma o tem, da nečist zrak zdravstveno ogroža človeka.

Stopnjevanje gre pri tem od nadlegovanja vonja do obolenja, v ekstremnih primerih s smrtnim izidom.

Obolenja oči, bronhitis, pljučni emfizem, motnje krvnega obtoka, srčna obolenja idr. se mo-

rejo poslabšati zaradi onesnaženega zraka, če ne povzročijo celo smrti.

Predvsem je to primer, če nastopi zloglasni smog (tudi dimna megla), ki nastane iz zračne vlage, megle, prahu in plina in katerega kompleksna narava še ni do podrobnosti dognana.

Pri živalih so tudi ugotovili okvare zdravja zaradi onesnaženega zraka in onesnaženih krmilnih rastlin. Žveplov dioksid ima na živalski organizem podobno delovanje kot na človeški.

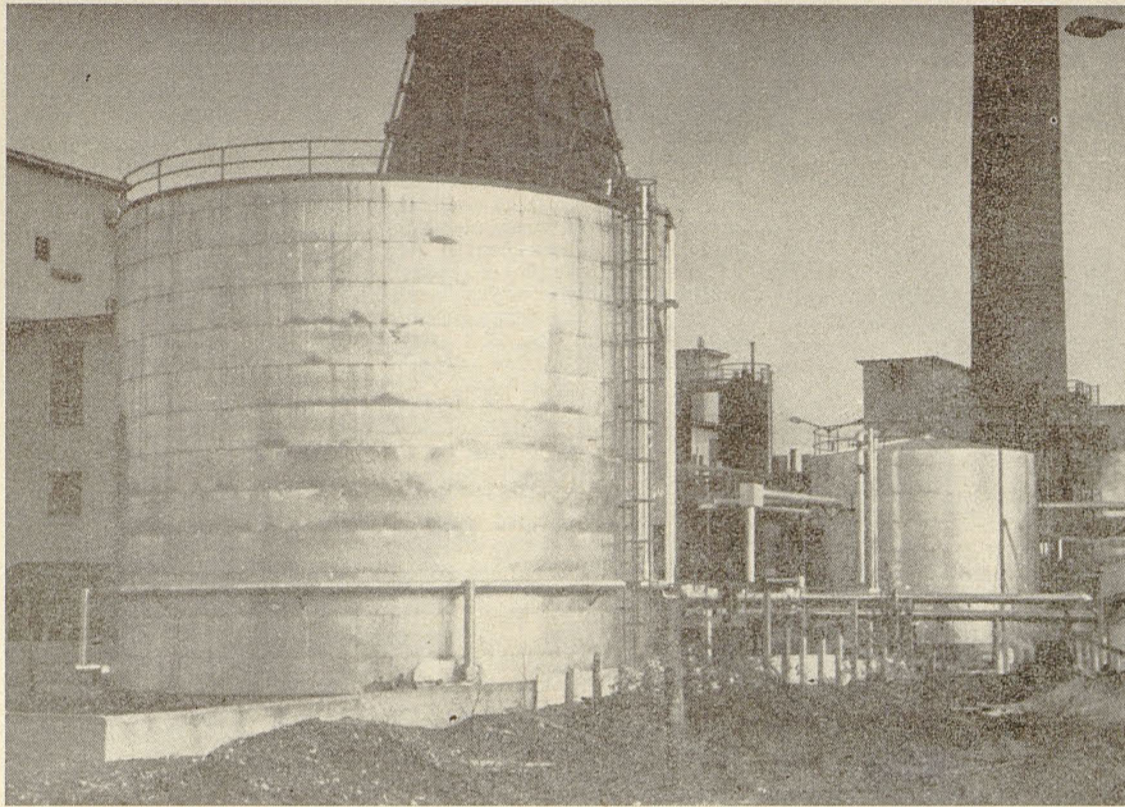
Rastline reagirajo še bolj občutljivo kot ljudje in živali.

Gozdovi hiraajo, naravni prirast lesa nazaduje. V določenih področjih morajo prav zaradi preveč onesnažene atmosfere nasaditi posebne rastline, ki so bolj odporne na razne agense iz onesnažene atmosfere.

Prav zaradi tega je pomembno, da vsepovsod, na vseh področjih, težimo za zaščitnimi ukrepi, ki bi bili dovolj učinkoviti, da v zadostni in zadovoljivi meri obvarujemo naš zrak

oziroma našo atmosfero pred različnimi onesnaženji.

Če imisije ogrožajo, še posebej, če se dokaže, da ogrožajo naše zdravje, potem ne smejo biti zaščitni ukrepi odvisni od tega, če jih povzročitelj finančno zmora ali ne. Imisijska zaščita mora biti tedaj ne glede na stroške izvršena z javnimi sredstvi, še posebno takrat, če ima država interes, da se še nadalje vzdržuje emitirajoči industrijski obrat oziroma tehnološki proces. IH

Novo mazutno skladišče

Zaščita sluha

Najenostavnejše zaščitno sredstvo za sluh je ušesni čep iz steklene volne, iz gnetljivih snovi, neredko pa je izoblikovan ušesni zamašek, ki opravlja posebne funkcije. Nadalje naj omenim glušnike, tiste priprave, ki imajo obliko nekoliko večjih slušalk in izolirajo uho pred delovanjem zvoka. Pogosto jih najdemo na tržišču z mazivom »ear-gard« ali podobno.

Najbolj obsežno varuje sluh čelada proti hrupu, ki je namenjena za skrajne zvočne obremenitve. Zoper hrup naj čelada, kolikor je mogoče, obda vso lobanjo, izolira naj pred prodirajočim hrupom in naj, kolikor je mogoče, prepreči delovanje zvoka skozi ušesa in skozi kosti.

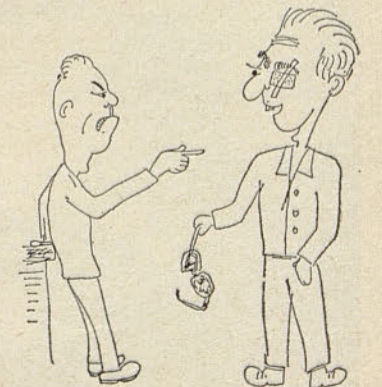
Med izvedbami raznih čelad lahko razlikujemo take z enojno in dvojno zibelko, z robom in brez njega.

-k

Zaščita obraza

Zaščitna sredstva za obraz so v splošnem iz prozornih plošč, iz umetnega stekla ali iz zaščitnih mrežic iz žice, ki pokrivajo vse lice in se v nekaterih primerih dajo zasukati navzgor. Večinoma so izdelana iz prozornih plastičnih mas, žičnih mrežic, kovine in podobnega. Na voljo so različne izvedbe: take, ki ščitijo pred bleščanjem in škodljivim sevanjem, in take, ki ščitijo pred jedkimi, vročimi tekočinami oziroma žareče tekočimi masami. Mnogokrat srečujemo izvedbe z mehanizmom, ki omogoča dviganje teh ščitov z gibom spodnje čeljusti. Ta izvedba ni brez nevarnosti, ker človek, ki se ustraši, lahko nehote odpre usta, s čimer potem prav v trenutku nevarnosti dvigne ščit z obraza.

Ta vrsta zaščitne opreme sestoji zvečine iz prozorne plastične mase, žične mreže, kovine in različnih notranjih oblog, ki preprečujejo tiščanje. Zaščita obraza naj ima tele lastnosti: ne bi smela ovirati gibanja glave, pokriva naj ves obraz, optično naj bo brezhibna, znotraj se ne sme zrcaliti, prožna naj bo, lahka, higienska, koža naj jo prenaša itd. Zaščita obraza se pogosto kombinira z varnostno čelado, očali, pokrivalom, obleko, zaščito trupa in hrbtna ter zaščito dihal (celo-obrazna maska). -k

»Vidite, mojster, lahko bi se zgodilo še kaj hujšega. Očala so se mi poškodovala-počila...«

»... vidim, da si se poškodoval, ampak videl sem tudi, da si očala zaradi nerodnosti zlomil!«

F en

Plin butan - propan namesto elektrike v gospodinjstvu

Zvišanje cen električnega toka je v gospodinjstvih v zadnjih letih povzročilo že večkrat skrbi.

Kmalu bodo stroški zopet narastli, ali po domače povedano — elektrika za gospodinjstvo se bo zopet podražila. Marsikatera gospodinja razmišlja o drugih toplotnih virih, ki so cenejši in bolj ekonomični in katerih cena je bolj stalna. Med te vire sodi tudi plin butan.

V uvodu naj omenim, da butan ni strupen, je pa težji od zraka. Kadar (nekontrolirano) uhaja iz jeklenke ali kuhalnika (štedilnika), se ob tleh meša z zrakom in je kot tak zelo eksploziven. Butan nastopa kot soproduct pri rafineriji nafte, pojavlja se pa tudi na naftnih poljih neposredno iz vrtin. Zato je njegova cena vedno konkurenčna s ceno električnega toka.

Plin butan je snov, ki jo uvrščamo med tekoče pline, ker ga prevažamo utekočinjenega v posebnih posodah — jeklenkah. Butan ni čist, navadno je pomešan s propanom, ki je prav tako tekoč plin s približno enakimi lastnostmi. Oba plina imata lastnost, da se že pri nekoliko povečanem pritisku utekočinita. V jeklenki sta shranjena pod pritiskom 4—4,5 atmosfer v tekočem stanju.

Po sestavi sta butan in propan spojina ogljika in vodika.

Sočasno z butanom in propanom se pojavljajo še metan, etan in drugi plini, ki vsi spadajo med parafinske ogljikovodike. Mešanico vseh teh plinov čistijo v posebni napravi, kjer butan in propan polnijo v jeklenke, ki so zanj namenjene.

Metan polnijo v posebne jeklenke pri mnogo višjem pritisku. Kljub temu ostane metan še vedno v plinastem stanju — se ne utekočini. Kakor vsi ogljikovodiki tudi propan-butan zelo rado gori in pri tem oddaja veliko toplote. Njegova kalorična vrednost je približno 10.000 kalorij na kilogram. Ker je butan utekočinjen, ga kupujemo na kilogram. Njegova specifična teža je okrog 0,55 kg. V desetkilogramski jeklenki imamo okrog 18 litrov tekočega plina. Ob uporabi se tekočina zopet uplini in tako dobimo iz ene jeklenke približno pet kubičnih metrov plina. Ta količina plina zadostuje za kuhanje 20 do 24 dni za pripravljanje obrokov hrane za štiričlansko družino. Redkokdaj se zgodi, da vsebina jeklenke traja manj; večkrat pa traja tudi do 30 dni, odvisno od spretnosti gospodinje in od sestave mešanice plina v jeklenki.

Butan je težji od zraka in z njim pomešan je zelo lahko vnetljiv ter eksploziven. Zato moramo vedno paziti, da je celotna naprava, posebno pa redukcijski ventil in gibljiva (gumijasta) cev, tesno pritrjena na jeklenko oziroma cev na redukcijski ventil in na kuhalnik (štedilnik). Ob začetku kuhanja najprej odpremo ventil na jeklenki. Skozi redukcijski ventil butan, zdaj že v plinastem stanju, napolni cev do ventilov kuhalnika ali štedilnika. Takoj nato odpremo ventil in hkrati približamo gorilcu iskro (vžigalnika za plin) ali plamenček (vžigalice) in naprava prične rabiti

svojemu namenu. Seveda moramo zaradi varčevanja s plinom imeti posodo že pripravljeno — posebej velja to za večje posode z vodo, ki se dalj časa polnijo.

Ko prenehamo s kuhanjem, najprej zapremo ventil na jeklenki. Ugasnjeni plamen na gorilcu nas opozori, da je naprava do jeklenke prazna, in šele nato zapremo ventil(e) na kuhalniku. Ob upoštevanju teh navodil ne more priti do nesreče, ki jo lahko sicer povzroči vsaka najmanjša iskra električnega vtikača, odvržena ali samo prižgana vžigalica ali pa cigaretne ogorek.

Ponavadi ima strah velike oči in v strahu radi pretiravamo, saj vemo, da se enaka nesreča lahko pripeti tudi z mestnim plinom, kadar naprave niso v redu ali pa je potrošnik površen, raztresen, pozabljiv ali nespreten. Edina pomankljivost butana v primerjavi z mestnim plinom je ta, da je (butan) brez vonja.

Produktov izgorevanja butana-propana ni potrebno voditi v dimnik; prav tako produkti izgorevanja ne razjedajo predmetov, s katerimi pridejo v dotik (posode in drugih kovinskih predmetov v kuhinji) ter ob pravilnem zgorevanju ne puščajo saj. Zaradi tega ostane posoda zunaj čista, gospodinja pa zadovoljna, ker ji ni potrebno čistiti sajaste posode.

Kuhinjsko orodje za uporabo butana-propana sestavljajo: jeklenka

s plinom, reductor pritiska ali redukcijski ventil, gibljiva cev (navadno gumijasta) ter kuhalnik ali štedilnik.

Jeklenka za gospodinjstvo uporablja vsebuje 10 kg utekočinjene mešanice butana-propana. Je cilindrične oblike in podobna večji steklenici. Na vrhu ima ventil, ki je njen sestavni del (zato ga ne smemo nikdar odviti iz jeklenke) ter nam rabi za odpiranje in zapiranje jeklenke. Nanj privijemo (ima levi navoj) redukcijski ventil, ki ima nalogo, da zmanjša pritisk tekočega plina, da vzdržuje stalni enakomerni pritisk in da prepušča enake množine plina. To mu omogoča membranski mehanizem, ki je vgrajen v njegovem ohišju. Na drugi strani ima reductor priključek za gibljivo cev, ki vodi do priključka kuhalnika (štedilnika). Gibljiva cev mora biti na obeh priključkih pričvrščena z objemkama.

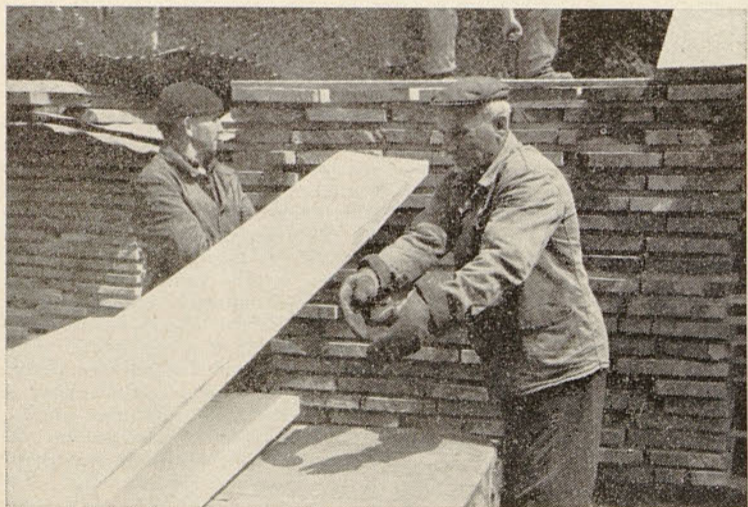
Kuhalnik se na pogled ne loči od kuhalnika na mestni plin; ker pa je razmerje zraka in mestnega plina za pravilno izgorevanje drugačno kot razmerje butan-zrak, je pred uporabo navadnih kuhalnikov za butan-propan zamenjava šobe najpomembnejše, kar je treba urediti.

Na koncu naj omenim še to, da se butan-propan dobi v Ptujju pri Kurivu. Jeklenke pa polnijo tudi v Mariboru. Kompletno napravo je moč kupiti v vsaki večji trgovini z železnino.

IZ ALBUMA NAŠEGA FOTOREPORTERJA STOJANA KERBLERJA

Terezija Verblac pri določanju železa

Iz lesnega skladišča

Renata Zupanič pri filtriranju

Polemika

ODGOVOR NA SESTAVEK „KOMU NI POTREBEN SINDIKAT“

Ob branju tega članka se bralcu nehote vsili nekaj vprašanj. Članek je napisan tako izčrpno, da zajema le ozek krog ljudi. Ker iz članka lahko sklepamo, za katere osebe gre, so začela padati sumničenja na njegovo vsebino. Izkazalo se je, da je članek v celoti neresničen, zato tudi njegov pisec tov. K. F. ni vztrajal, da se omenjena oseba zagovarja, kot je prvotno zahteval v svojem sestavku. Zanimivo je, da tov. K. F. sploh ni bil navzoč v omenjeni sindikalni pisarni, iz česar sledi, da je o teh govoricah slišal nekje v tovarni. Videti je tudi, da mu ni bilo do preverjanja izjav ali govoric, preden jih je napisal, marveč mu je šlo le za honorar, ki ga dobi za sestavek, ne glede na to, ali je ta resničen ali ne.

Kar zadeva pripombe o zapuščenju delovnega mesta pred 15. uro in popoldanskega zaslužka, menim, naj tov. K. F. najprej očisti pred svojim pragom, šele nato pa pred drugim.

Zanimivo je tudi, kako je omenjeni tovariš reagiral na našem sindikalnem sestanku, ki smo ga sklicali zaradi razprave o omenjenem sestavku. Tu bi naj povedal, na katero osebo je mislil. Tega pa si ni upal, pač pa je jezno izjavil: »Kaj se, za vraga, sedaj vi razburjate, saj se tudi jaz takrat nisem, ko ste

zbirali podpise proti meni?« To je bilo namreč takrat, ko so omenjenega tovariša predlagali za poslanca. Takrat smo menili, da potrebujemo za funkcijo poslanca vsestransko sposobnega človeka in smo tudi enotno predlagali sposobnejšega kandidata. To je bila zanj boleča rana, za katero doslej še ni našel zdravila. Neke vrste zadoščenja pa je našel v tem, da se je hotel v omenjenem članku maščevati, verjetno skupini ali pa posameznikom, ki jih pa kljub temu na sestanku sindikalne grupe ni hotel imenovati.

Upamo, da bo uredništvo Aluminija v bodoče takšne in podobne članke raje prepustilo listu Pavliha. Če pa ga je avtor sestavka že napisal, bi bilo prav, da bi sestavek označil kot humoresko, ne pa kot obtožbo proti določeni skupini ali posamezniku.

Prav bi tudi bilo, če bi bili v takšnih in podobnih člankih točni podatki, kajti v tem primeru bi bila kritika umestna in upravičena. Tako bi si avtorji tudi pridobili ugled med člani kolektiva.

Menim, da je glasilo našega kolektiva Aluminij predrago, da bi lahko v njem pisali članke po načelu »baba rekla — baba čula«.

Jože Kukovec

PRIPOMBE K ODGOVORU NA ČLANEK „KOMU NI POTREBEN SINDIKAT“

Namen mojega članka ni bil, da razpravljam o ljudeh, kot to želi tov. Kukovec, temveč sem želel opozoriti na pojav, za katerega menim, da ni bil pravičen. Naloga sindikata tudi ni, da komu škoduje, temveč pomaga. Prepričan sem bil, da bo prizadeti to spoznal ter ugotovil, da nima vsega prav. Čudno se mi zdi, da se sedaj oglašajo tisti, katerih moj sestavek sploh ne zadeva in želijo nastopati kot pravni svetovalci. Po objavi članka so v sindikalni grupi finomehanične delavnice sklicali sestanek, na katerega so me povabili. Sestanka sem se udeležil na povabilo predsednika grupe.

Zal sem ugotovil, da ni šlo za sindikalni sestanek, temveč za pogovor v zvezi z objavljenim člankom. Moral sem se zagovarjati, čeprav mi je bilo poprej rečeno, da o članku na tem sestanku ne bodo razpravljali. Med tem pogovorom so se nekateri člani obnašali netovariško, kljub temu da sem jim povedal, kakšen je postopek v primeru, če se kdo čuti prizadetega ali meni, da je članek izmišljen.

Med razgovorom je bil posebno aktiven tov. Vlado Šerc, ki ni niti najmanj pokazal svoje družbenopolitične zavesti, zato ni nič čudnega, da se v našem kolektivu pojavljajo vprašanja, ki bi ne bila potrebna.

Na tem razgovoru je bila zanimiva izpoved tovariša K. J., ki je dejal, da se spominja, da je ob novem letu dajal pripombe glede pogostitve odbora sindikata, kar pa nima nobene zveze s sestavkom.

V odgovoru na moj članek K. J. navaja, da je le-ta v celoti neresničen, vendar ne pove, kje in v čem je ta neresničnost.

Zastavlja se mi tudi vprašanje, zakaj je prizadeti takoj po izidu članka zahteval izjavo uslužbenke sindikata, češ da takrat ni mislil tako, kot je opisano v sestavku.

Glede preverjanja podatkov o resničnosti bi pripomnil le to, da se podatki dokazujejo z dejstvi in dokazili.

Tov. Jože Kukovec hoče v odgovoru preiti na očitke, ki so predvsem osebni, za katere pa sodim, da so neumestni pri reševanju kolektivnih in družbenih vprašanj.

MNENJE UREDNIŠKEGA ODBORA O POLEMICI MED F. KLEMENČIČEM IN J. KUKOVCEM

Zaradi prizadetosti tov. Jožeta Kukovca s Klemenčičevim člankom o potrebi ali nepotrebi sindikata pri nas se bosta morala oba tovariša sama pogovoriti, bodisi z dogovorom ali prek sodišča. Uredništvo je članek tov. Klemenčiča objavilo, ker v njem obravnava našo sindikalno organizacijo oziroma odnos do nje. Za resničnost podatkov je od-

govoren avtor sam, na kar smo ga opozorili.

Prav to pa velja tudi za tov. Kukovca, ki v svojem odgovoru ne izbira besed in ta odgovor uredništvo objavlja v celoti.

O resničnosti sestavka se bosta morala prizadeta tovariša pogovoriti izven časopisa, ker ALUMINIJ ne bo o tem pričel nobenega sestavka več.

Ali res vpliva DE energetika na elan dela delavcev DE glinica?

Članek, ki smo ga čitali v prejšnji številki našega lista, potrjuje, da je res tako.

Za kaj gre?

Gre za izpade parnih kotlov, ki prihajajo nepričakovano, tudi nezaželeno; toda v termocentralah, posebno v kemičnih tovarnah, je to popolnoma normalen pojav.

Ti izpadi so lahko večje ali manjše narave. Kljub vsakoletnim remontom, ki jih opravljamo pod kontrolo inšpektorata parnih kotlov, ne moremo zagotoviti brezhibnega delovanja v enem letu. To v energetiki dobro vemo. Kajti vsi dosedanji izpadi parnih kotlov so bili na cevnem sistemu, kar potrjuje, da nastopa utrujenost materiala.

Zato ni potrebno, da nas novinar našega časopisa kritizira, ker sploh ni seznanjen s parnimi napravami in tehnologijo.

To presojo lahko prepuščamo samo strokovnjakom, ki jih v našem podjetju imamo in ki poznajo parne naprave s tehnologijo. Vendar tudi strokovnjaki ne morejo pravočasno odkriti ali pa preprečiti skritih dejavnikov narave, ki povzročajo izpade.

Če menite, da v primeru izpada parnega kotla izgublimate elan do vašega dela, pa ne moremo razumeti tega, zakaj imate ravno takrat, ko vsi obratujemo normalno, največji elan do dela. Takrat pa res ne potrebujemo posebnega elana do dela, ampak z zadovoljstvom opravljamo kontrolo naprav in delo tehnologije.

Glede dobave pare obratu glinice bi dodal, da ni v interesu kotlarne, da zaviramo dobavo pare.

Dejstvo je, da v obratu glinice mnogokrat ne vidijo in ne slišijo šuma pare, ko ogrevamo ozračje nad Kidričevim. Mi v kotlarni takrat ne izgubljammo elana do dela, ko imate vi izpade, čeprav nam naprave spravljate v nered, pač pa izgubljammo živce zaradi neprijetnega žvižganja pare skozi vse za to predvidene ventile na prosto. Vemo, da imate v takšnem primeru težave v pogonu, pa vas ne kritiziramo po časopisu, kakor vi nas. Če pa menite, da so pri vzrokih izpadov izključno prisotne samo subjektivne sile, kakor pri nas tako tudi pri vas, potem lahko trdimo, da ste v zmoti.

Trdim pa, da je plan, ki si ga postavljamo za tekoče leto, v največji meri odvisen od prisotnosti delavcev na delovnih mestih.

Vendar moramo razumeti, da se med letom zgodi marsikaj nepričakovanega, nezaželenega.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pri odločanju več resnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

na delavski svet, ampak je treba pogledati v oči tudi drugi resnici, ki je mnogo bolj zaskrbljujoča, predvsem zato, ker smo spet pred novimi volitvami v organe samoupravljanja, ki bi morale biti tudi že končno enkrat prelomnica v vsem dosedanjem delu teh organov.

Že od vsega začetka, odkar so bili sveti formirani, je bilo več kot očitno, da mnogi na novo izvoljeni člani niso niti malo imeli za potrebno, da bi se kar najbolj vključili v delo samoupravnih organov in se temeljito seznanili z gospodarsko problematiko svoje delovne enote in prav tako podjetja kot celote, kajti prav to bi jim največ pomagalo pri odločanju in sprejemanju določenih sklepov v okviru njihovih pristojnosti. Prav to velja seveda tudi za nekatere člane delavskega sveta, saj se je prav pri slednjih mnogokrat opazilo, da mnogim še manjka precej resnosti, ki bi jo morali pokazati takrat, kadar odločajo o pomembnih zadevah za celotno podjetje. Ali gre tukaj zares za nepoznavanje notranje problematike, ali pa gre za skoraj premissljudeno nerensnost? O tem pojavu smo v našem tovarniškem glasilu že nekajkrat spregovorili, pa tudi na sindikalnih sestankih ter raznih delovnih konferencah ni manjkalo zelo pozitivnih in konkretnih razprav o tem tako aktualnem vprašanju. Pri vsem tem je zanimivo tudi to, da mnogokrat v medsebojnih pogovorih na delovnem mestu ali tudi zunaj tovarne precejšnje število članov samoupravnih organov dokaže, da so kar precej dobro seznanjeni z nekaterimi konkretnimi problemi v svoji delovni enoti in podjetju, vendar pa pozneje kljub vsemu temu na sejah samoupravnih organov niso temu primerno aktivni, zato je razumljivo, da nekatere seje sploh ne dosežejo osnovnega cilja. Druga plat je tudi v tem, da se iz leta v leto borimo, da bi v naše samoupravne organe pritegnili ljudi, ki s svojim delom dokažejo, da so dobro seznanjeni z dejanskim stanjem in ki bi nekako še bili voljni delati na tem področju. Res pri tem nismo nikoli mislili, da bomo v te organe dobili le neke univerzalne ljudi, ki bi bili kos vsem težavam in da bi bili ne vem kako poznavalci najboljšega sistema samoupravljanja, vsekakor pa tudi nismo pričakovali, da nas bodo nekateri tako močno razočarali in se izneverili prav na področju, kjer smo od njih mnogo pričakovali. To pa nadalje tudi pomeni, da smo osnovno napako naredili že pred leti, ko smo na ves glas uporabljali parolo, da moramo v samoupravne organe izvoliti le najsposobnejše ljudi, kar je seveda imelo za

posledico, da so nekaterim zelo porasle ambicije, saj so bili prepričani, da so zares najboljši med vsemi in da so nenadomestljivi, medtem ko so se mnogi drugi člani kolektiva počutili zapostavljene in opeharjene ter zelo podce-njevane, čeprav so na delovnih mestih mnogokrat dosegali mnogo boljše proizvodne uspehe, pa tudi v delu družbenopolitičnih organizacij niso zaostajali. Končno pa je treba iskati krivce take nenotnosti tudi neposredno med člani delavskega sveta, ki nikoli niso hoteli trezno in pravično razmisliti, da je delavcu, ki dela v izmeni, mnogo težje delovati v samoupravnih organih kot pa tistim, ki so redno na sejah delavskega sveta v svojem delovnem času, so pa na vsa usta govorili, kako je biti član delavskega sveta častna funkcija in da je na to treba biti ponosen, pri čemer pa so seveda povsem izločili le sebe.

Taki dogodki pa nam pred volitvami (te bodo verjetno izvedene že v času, ko bo izšla ta številka, ki ne bo imela zato vpliva na njihov izid) ne dajejo skoraj nobene možnosti, da bi nekdo moral v povsem neenakopravnem položaju delovati v samoupravnih organih, kar nam daje razmisliti, kaj naj storimo! Vse dosedanje seje predvsem svetov delovnih enot — kjer seveda povsem razumljivo sedijo le tisti, ki delajo v izmenah, so bile že tako slabo obiskane, da nam je uspelo privabiti na sejo komaj polovico članov, tako da je bila seja sklepčna — nam dajejo res misliti, kakšno bo naše bodoče samoupravljanje. Od mnogih namreč že sedaj slišimo, da v takih razmerah, kakršne so bile doslej, sploh več ne želijo biti člani takih samoupravnih organov, ki so brez večjih pravic in pristojnosti. Čeprav so se nam ti pojavi dogajali že nekaj let nazaj, jim nismo

posvečali pozornosti, kar se nam pa lahko v prihodnje samo maščuje, zaradi česar lahko trpi ves kolektiv. Zato bomo verjetno enkrat prisiljeni razmisliti tudi o tem, kar pa bomo dosegli le, če bomo tako zadevo vzeli za resno prav vsi člani samoupravnih organov in našli kriterij, ki bo za vse enak in ki nikomur ne bo dovoljeval prestiža v samoupravljanju, predvsem pri izglasovanju odločilnih sklepov. Sedaj je namreč mnogokrat mnogim članom iz izmen onemogočeno prisostvovati na sejah, ko so v službi, ker jih nekdo pač ima za nenadomestljive na delovnih mestih — ali pa je vzrok morda tudi drugačen. Doseči je treba popolno enakopravnost za vse člane, potem bo tudi samoupravljanje res drugačno. Ne mečimo si peska v oči, da je naše samoupravljanje doslej bilo zares idealno, ker smo to lahko videli prav vsi, ki delamo in živimo v tem kolektivu, le da mnogokrat vsega tega mnogi ne upajo povedati na glas!

Ker je o vsem, kar sem tu-

kaj navedel, bila razprava tudi na letošnji delovni konferenci sindikalne podružnice, menim, da bo treba kreniti po poti, ki nam zagotavlja boljše perspektivo, ki — kot vemo — za nas ni preveč rožnata, pa tudi zbori delovnih ljudi, na katerih bomo izbrali kandidate, nam bodo marsikaj razjasnili in nam bodo krepka šola v prihodnje. Naša skupna želja je, da bi na sedanjih volitvah zares izvolili take člane, ki bodo z vso odgovornostjo delali na področju samoupravljanja in ki si ne bodo pustili od nikogar vplivati, ampak bodo čimbolj povezani s svojimi tovariši na delovnih mestih. Naša stvar jim mora biti zares skupna in pomembna za našo nadaljnjo usodo, vendar pa je pri tem vedno le treba imeti pred očmi, da bomo res tudi vsi enakopravni na področju delavskega samoupravljanja, ker je le edino tako samoupravljanje lahko resnično tudi pravično, če že trdimo, da je osnovni nosilec samoupravljanja delovni kolektiv!

M. F.

27. APRIL

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tradicija Osvobodilne fronte slovenskega naroda, ki je bila politično vodstvo upora in neposredna demokracija sama, je pomemben vir za moč današnjih institucij slovenske in jugoslovanske družbe. V Osvobodilni fronti vsebovani zametki oblasti in samouprave, demokratičnega, političnega in idejnega boja mnenj, ob specifični vodeči idejnopolitični in organizacijski vlogi delavskega razreda s Komunistično partijo Slovenije na čelu, so se po osvoboditvi razvijali naprej v razne oblike in mehanizme predstavniških teles, organov in samoupravljanja. Med seboj se sicer vsi ti mehanizmi prepletajo ob sočasno bolj določno opredeljenih vlogah in pristojnostih, kakor je bilo to

mogoče tedaj, ko je bila Osvobodilna fronta edina predstavnica suverenosti slovenskega naroda in ljudstva, politično gibanje, samouprava in oblast obenem.

Osnovna značilnost Osvobodilne fronte, da je izhajala predvsem iz dnevnega aktivnega uveljavljanja vsakega člana samega, da je bil človek tako zavestno in neposredno angažiran v družbenem dogajanju, ta osnovna črta je bila na vseh razvojnih stopnjah in v vseh oblikah od Osvobodilne fronte do Socialistične zveze eden tistih dragocenih elementov, ki je bistveno prispeval, da smo obdržali socialistično in demokratično smer razvoja v vseh obdobjih naše povojne graditve. Vsi, ki so bili aktivisti Osvobodilne fronte, bodo ta svoj praznik prav gotovo praznovali s posebnim zadovoljstvom in se pri tem spominja-

li nazaj na tiste hude čase, ko je pričela Osvobodilna fronta s Komunistično partijo Slovenije organizirati ljudstvo vstajo proti fašističnim zavojalcem in njihovim domačim pomagačem. Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije je verna naslednica Osvobodilne fronte, ki nadaljuje vse tradicije, ki jih je ta organizacija prekalila v narodnoosvobodilni vojni. Socialistična zveza delovnega ljudstva je organizacija samoupravljalcev, pravimo, tribuna za boj mnenj, stalno razpravljajoča skupščina, osnova ljudske oblasti in samouprave. Vsi ti atributi pomenijo, da gre za takšno družbenopolitično organizacijo, ki postaja vse bolj pogoj za skladen razvoj samoupravljalvske družbe. V času, ko se uveljavlja proizvajalec kot neposredni upravljevalec družbenega

proizvoda, je Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije tako rekoč na začetku nove dobe svojega razvoja. Dejstvo, da je Socialistična zveza postala tako prisotna, občanom in upravljalcem tako potrebna in vse bolj iskana organizacija prav v obdobju reformnih naporov, kaže že na tisto novo kvaliteto v naši družbi, na naloge in vlogo Socialistične zveze delovnega ljudstva, za katere smo si načelno prizadevali že od njenih začetkov.

Ko torej letos ob 25-letnici osvoboditve praznujemo tako značilen jubilej in pomemben zgodovinski praznik naše republike, se še bolj enotno združimo okrog naše najbolj množične politične organizacije ter se vsestransko in aktivno vključujemo na vseh področjih njenega delovanja.

M. F.

MAJ - SIMBOL MEDNARODNE ZMAGE PROLETARIATA

(Nadaljevanje s 1. strani)

sten način manifestirajo pred svetom svoje uspehe in dosežke, vsako leto beležijo zmago več... Ker ta dan preneha biti samo dan boja za tri osmice, prerašča to v manifestacijo »odločne volje delavskega razreda, da s socialistično revolucijo uniči razredno razliko in pojde po poti, ki vodi do miru znotraj vsakega naroda, do mednarodnega miru v svetu«.

In tako danes že na vseh meridianih praznujejo ta dan. Kajti proletarijat ne miruje, revolucije še stalno trajajo, buržoazne demokratske oblike pa so postale že preživele institucije, kajti proletarci želijo resnično, socialistično, humanistično ljudsko demokracijo, demokracijo za vse in za vsakega. Toda pogoj za tako demokracijo je konstituiranje proletariata v vladajoči razred, to pa proletarci zelo dobro vedo, saj jim je tak program pustil njihov učitelj Karl Marx.

Toda mislija proletariata s tem še ni končana, kajti socialistična revolucija ni njegovo poslednje delo, kajti revolucija ne preneha, revolucija je permanentna. Spremenijo se samo oblike, vsebina pa ostane dalje ista in človek je še naprej v ospredju.

Prvi maj torej ostane še naprej rdeč. Krvavi Chicago se ne pozablja. Ilegalni zbori in stavke se zamenjujejo z manifestacijami, shodi, na katerih skušamo dati rezime prehojenega ter pripraviti nove programe, kaj jutri storiti. Kri na uličnih ploč-

nikih je zamenjana z velikimi šopki rdečih rož in zato bi tudi mi vsi želeli, da bi po vsem svetu, kjer še nimajo svojih pravic, bile žandarske palice in puške zamenjane z velikimi šopki rdečih rož.

In danes, ko vsi že petindvajsetič po vrsti praznujemo prvi maj v socialistični Jugoslaviji na čelu s tovarišem Titom, delavci ponosno stisnimo roke drug drugemu. En sam stisk za tri značilne izvojevane osmice, ki so pri nas že prešle nadaljnje okvire, prav tako pa naj velja tudi še en stisk naši socialistični družbi in končno tretji stisk našim doseženim rezultatom med dvema majema. Spomnimo se v teh majskih dneh vseh tistih, ki bodo na sam prvi maj spet prišli na ulice velikih mest in odločno zahtevali svoje teptane pravice, v času, ko bodo pri nas obstale tovarne in ko bodo vsi delovni ljudje socialistične Jugoslavije z velikanskimi dosežki praznovali svoj 25. prvi maj v osvobojeni domovini. S tem pa bomo dokazali tudi vsem tistim, ki še vedno ne verjamejo v naš lepši jutrišnji dan, da nas ne bodo nobene ovire in prepreke spravile iz tira, da ne bi nadaljevali začete poti, ki so jo s krvjo začrtali naši sinovi — proletarci, med katerimi je z velikimi črkami izpisano tudi ime našega dragega tovariša TITA! Takšen je torej prvi maj, takšni so torej proletarci — dokler živi eden, bo živel tudi drugi, kajti oni so eno in isto, zato jih imenujemo kar »ZMAGA«!

M. F.

Vzdrževalna dela v industrijskih objektih

Vse zgradbe v območju prostorov gospodarske organizacije morajo biti vedno vzdrževane. Skrbeti moramo, da so strehe zgradb stalno pravilno pokrite. Posebno pozornost je potrebno posvetiti streham v zimskem času, da ne bi bile preobtežene s snegom.

Tako moramo skrbeti, da je sneg, kolikor bi ogrožal obtežbo strešne konstrukcije, pravočasno odstranjen s strehe. Lovilci snega morajo biti na vseh strehah. S streh moramo stalno odstranjevati led, ki bi ogrožal mimoideče ljudi.

Stene zgradb moramo večkrat pregledati, če niso poškodovane ali če niso oporniki in stebri dotrajani. Vzdrževanje in beljenje sten mora biti redno.

Okna in vrata zgradb morajo biti vzdrževana vedno tako, da je zagotovljena njihova pravilna funkcionalnost.

Pri vzdrževalnih delih zgradb in objektov na višini moramo napraviti predpisane odre ali pa morajo biti osebe, ki opravljajo vzdrževalna dela, predpisano privezane in zavarovane z varnostnimi pasovi ali s primernimi vrvmi. Vzdrževalno delo na višini na prosto stoječih ali višjih letvah brez priveza ni dovoljeno.

Prehodi, ki so namenjeni zgolj za promet z vozili in nimajo profila za normalno hojo, morajo biti označeni z opozorilnimi tablamami »ni profila«!

Da bi preprečili padce v različne odprtine, kadar se izvajajo dela, morajo biti med delom postavljena opozorila in varnostna ograja v višini 1,2 m. Kanali in druge odprtine morajo biti vedno po potrebi pokriti.

Elektrodni ostankov ni dovoljeno metati po tleh. Na krajih, kjer se varji, je treba odstraniti razne odpadke, usnje, papir itd., ker bi zaradi isker lahko nastal požar. Vsako varilno mesto je treba opremiti z železno posodo za odpadke.

Kadar se varji v lesenih zgradbah ali blizu njih, je treba okolico delovnega mesta zavarovati ter po opravljenem varjenju pogledati, če kje ne tli. Delovna mesta v zaprtih delovnih prostorih morajo biti primerno ogrevana. Temperatura v zimskem in prehodnem času ne sme biti manjša od dovoljenih norm. Temperatura delovnega prostora mora biti primerna fizičnemu naporu delavcev, ki delajo v teh prostorih.

Klimatske razmere delovnih prostorov morajo biti takšne, da je zajamčena primerna količina vlage, ki ne sme presegati zgornje in spodnje meje (30–80 % relativne vlage).

Poleti je treba skrbeti, da v delovnih prostorih ni prevelike vročine. V ta namen se po po-

trebi uredijo klimatske naprave, ki pospešujejo pravilno gibanje zraka. Zagotovljene morajo biti take delovne razmere, da se zrak v delovnih prostorih menja vsaj osemkrat na uro. Vsa delovna mesta morajo biti pravilno osvetljena. Pri osvetlitvi je potrebno upoštevati naravo dela (precizno, grobo ali drugačno delo) ter je temu primerno določiti količino luxov,

ki se zahtevajo po predpisih JUS.

Pri osvetlitvi je potrebno upoštevati načelo, da so na vseh delovnih mestih glede na možnost dani pogoji za naravno razsvetljavo. Po predpisih naj bo umetna razsvetljava urejena tako, da bo dosegala določene norme.

Pri razporeditvi svetlobnih teles na delovnih mestih je po-

trebno skrbeti, da se čimbolj zniža bleščanje.

Vpliv prahu dima itd. na delovnih mestih je potrebno omejiti na minimum, da zdravje delavcev ne bo ogroženo oziroma da delavec ne bo potrebno uporabljati osebnih varstvenih sredstev.

Pri izboljšanju delovnih razmer v zvezi s prejšnjim odstavkom je treba upoštevati meritve mikroklima, ropota, prahu, razsvetljave, plinov itd. v delovnih prostorih.

Na vseh delovnih mestih je

potrebno ublažiti ropot na izpod 80 fonov. V ta namen je treba upoštevati vse mere pravilne ureditve pred ropotom pri nameščanju novih strojev ali strojnih naprav, s tem da se upoštevajo izkušnje izolacije, dušilcev ropota itd.

Torej morajo biti na splošno vsi delovni prostori v industrijskih objektih prilagojeni zahtevam varnostnih predpisov za posamezna delovna mesta, torej morajo biti tudi med proizvodnjo v tej smeri primerno vzdrževani.

IH

V Kidričevem igramo tudi košarko

V Kidričevem imamo lepo in moderno urejeno telovadnico, ki je bila zgrajena s pomočjo kolektiva TGA. Do nedavnega so v telovadnico le redko zašli člani delovne skupnosti TGA. Uspešno je delovalo le društvo TVD Partizan. Po končani nogometni sezoni pa so nekateri le uvideli, da je dobro, da stoji v Kidričevem telovadnica. Ob četrtkih so začeli igrati odbojko in nogomet, pozneje ob sredah košarko, kajti bilo je že preveč takih, ki so hoteli igrati, in tako smo se razdelili v dve skupini. Ob četrtkih so igrali odbojko veterani, ob sredah pa košarko pretežno mladinci iz naselja. Zanimivo je da so se začeli udeleževati tudi člani delovne skupnosti TGA. Prišli so neka-

teri, ki so že prekoračili 40. leto in dokazali, da so bili nekaj dobri športniki in da se tudi sedaj, pa čeprav rekreacijsko, še radi ukvarjajo s športom.

Počasi se je razvila dobra košarkarska ekipa, katere jedro so sestavljali prav ti starejši tovariši iz tovarne. Uspešno smo nastopili na občinskem sindikalnem prvenstvu ter za dan JLA in s prosveto ter zasedli odlično 3. mesto. Za nami so ostale ekipe gimnazije Ptuj, TAP, ESS, kovinarske šole, Majšperka in druge. Največ košev za TGA je dal Zlender.

Menim, da je urica, prebita v telovadnici, vsakomur koristna, smoter vsakega pa naj bi bil — zdrav duh v zdravem telesu.

B. F.

ZAHVALA KOLEKTIVU

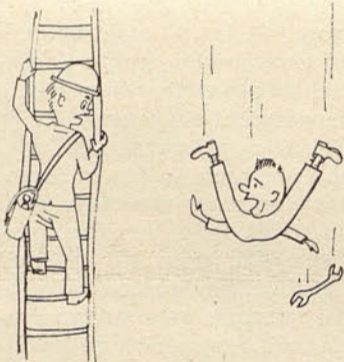
Toplo se zahvaljujem celotnemu kolektivu tovarne glinice in aluminija Boris Kidrič, kjer sem z ljudmi preživel dolga leta.

Zahrbtna bolezen, da sem moral prezgodaj zapustiti kolektiv, mi ni dopuščala, da bi še naprej delal z ljudmi, s katerimi sem dolga leta živel v prijateljskem vzdušju.

Težko je bilo slovo — vendar mi v tolažbo ostane misel, da tako podjetje ne bo pozabilo na nas upokojeence. To se je že pokazalo ob času moje upokojitve. Tovarniški odbor sindikata mi je podaril lepo spominsko darilo. Tudi od sodelavcev in vodstva Aluminija sem prejel lepo darilo, za kar se najlepše zahvaljujem.

Ob koncu se zahvaljujem in pozdravljam vse člane kolektiva.

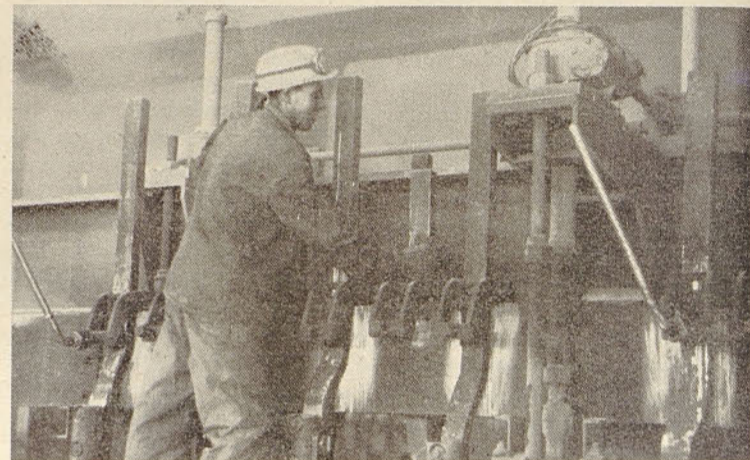
Vaš bivši sodelavec
Ivan Pernat

Srečno, Mihec! Na drugem svetu ti bom vrnil dolg!

Popravilo proge

Čiščenje anodnih drogov

Plastične črpalke

Pulzirajoče in centrifugalne črpalke VANTON so pretežno izdelane iz posebnih plastičnih mas in imajo široko področje uporabe povsod tam, kjer so pretočna sredstva — fluidi — zelo agresivni, kot npr.: kisline, bazične snovi, razni plini, morska voda ipd.

Pulzirajoče črpalke te vrste imajo pretok (kapaciteto) od 1 do 150 l/min pri 45 mm VS, medtem ko se temperaturno

območje omejuje z -100°C in $+200^{\circ}\text{C}$. Tovrstne centrifugalne črpalke imajo pri enakem temperaturnem območju pretok od 40 do 1500 l/min pri 60 mm VS.

Vzdrževanje črpalk iz plastičnih snovi je zelo enostavno in lahko, ker je potrebno le majhno število rezervnih delov. Po nekaterih zagotovilih bi naj bila življenjska doba teh črpalk desetkrat daljša od obstoječih.

ALI RES VPLIVA?

(Nadaljevanje s 6. strani)

V tej razgibani dinamiki dela menimo, da nastopajo vsi faktorji, ki lahko vplivajo na plan — negativno ali pozitivno. Torej ni za izpolnitev plana odgovoren samo določen obrat, ampak je potrebno skupno delo nas vseh, in zbir teh dejavnikov predstavlja rezultat proizvodnje na koncu leta.

Jože Zupanič

OBSEŽEN DNEVNI RED

(Nadaljevanje s 2. strani)

obratov je sklenila, da ga želi ponovno zaposliti.

Komisija za izdelavo poročila o delu delavskega sveta

Poročilo o delu delavskega sveta bo izdelala naslednja komisija: Ivan Gerjovič, Viktor Prelog, Anton Kozoderc, Lovro Mesarič, Stojan Kerbler, dipl. inž., in Vaclav Vrabič, dipl. inž.

20-letnica delavskega samoupravljanja

Občinski sindikalni svet Ptuj organizira proslavo ob 20-letnici delavskega samoupravljanja. Delavski svet je sklenil, da bo naše podjetje na tej proslavi sodelovalo.

Delavski svet je na tej seji odobril prodajo deviznih sredstev splošni bolnišnici Maribor, ki jih nujno potrebuje za nabavo aparata za snemanje poškodb delovanja možganov kot tudi za snemanje otrok s številnimi obolenji kompletnega živčevja.

To še ni bila zadnja seja tega delavskega sveta. Sestal se bo še enkrat, ko bo obravnaval novo sistemizacijo delovnih mest našega podjetja.

K.-n.

KAJ VEMO O KRVODAJALSTVU

(Nadaljevanje s 3. strani)

so že 10-, 15- in celo 20-krat dali kri. Ti so tudi naprej najbolj redni pri odvzemu krvi, vendar bodo počasi potrebovali nadomestilo mlajših, novih krvodajalcev. Za zdravega človeka ni škodljivo, če da kri štirikrat na leto, vendar bi zadostovalo tudi dvakrat za potrebe, ki so izračunane tudi za primer vojne, naravnih nesreč in večjih prometnih nesreč, če se iz naše tovarne število odvzemov poveča na leto na 80, to je za 40 novih krvodajalcev.

Upam, da bo to moje pojasnilo, čeprav je laično in brez posebnih strokovnih obdelav materije, vendar na trdnih in točnih osnovah, pomagalo pri vaši odločitvi, da se pridružite »starim« krvodajalcem in da skupaj delamo pod parolo — naša kraj rešuje ljudem življenje.

Vojo Veličkovič